

Till arbetspensionsanstalterna

1. FÖR TJÄNSTEINNEHAVARE INOM DEN OFFENTLIGA SEKTORN FÖRESLÅS EN PERMANENT ARBETSPENSIONSAVGIFT
2. HÖJNING AV MINIMIGRÄNSEN FÖR ARBETSINKOMSTEN ENLIGT OBLIGATORISK LFÖPL-FÖRÄKRING FÖRESLÅS

Regeringens propositioner 173 och 175/1993 rd, som gäller permanent arbetspensionsavgift för löntagare och arbetstagare inom den offentliga sektorn samt RP 183/1993 rp, som gäller höjning av minimigränsen för arbetsinkomsten enligt LFÖPL-försäkringen bifogas.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att till lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare fogas ett stadgande om löntagarnas arbetspensionsavgift, som skulle bli ett permanent element inom finansieringen av det kommunala pensionssystemet. Samtidigt före-

slås att de två permanenta sakkunnigmedlemmarna i pensionsanstaltens investeringsdelegation skall vara ordinarie medlemmar.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 1994. Den skall tillämpas på inkomst som hafts medan lagen är i kraft.

MOTIVERING

1. Nuläge

Enligt 6 § 1 mom. lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare, sådant det lyder ändrat genom lag av den 30 december 1992 (1555/92), står pensionsanstaltens medlemssamfund för anstaltens utgifter. Enligt stadgandet uppbärs inte avgifter för anstaltens utgifter hos personer som omfattas av lagen. Enligt lagen den 13 november 1992 om pensionsavgift för tjänsteinnehavare och arbetstagare som omfattas av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (1006/92) är de tjänsteinnehavare och arbetstagare som lyder under den nämnda lagen skyldiga att 1993 betala pensionsavgift. Lagen gäller också kommunala förtroendevalda. De som omfattas av pensionsstadgan för ett medlemssamfund i den kommunala pensionsanstalten är skyldiga att till den arbetsgivare som sköter deras pension betala motsvarande pensionsavgift.

Enligt 2 § i den nämnda pensionsavgiftslagen är pensionsavgiften tre procent av lönen enligt 4 § lagen om förskottsuppbörd (418/59). Enligt 3 § minskas den pensionsavgift som uppbärs hos arbetsgivaren med den i lagen avsedda pensionsavgiften på det sätt som den kommu-

nala pensionsanstaltens delegation bestämmer. För uppbörden av löntagarnas pensionsavgift och redovisningen av avgiften till pensionsanstalten svarar enligt 4 § pensionsanstaltens medlemssamfund. Lagen gäller 1993 och tillämpas på lön som betalas medan den är i kraft.

Enligt 6 b § 2 mom. (260/87) i lagen kallar pensionsanstaltens styrelse för sin mandattid åtta medlemmar och en personlig suppleant för var och en av dem till investeringsdelegationen. Av medlemmarna skall två företrädare finansministeriet, en inrikesministeriet och en handels- och industriministeriet. Till delegationen hör dessutom två permanenta sakkunniga och personliga suppleanter för dem, som pensionsanstaltens styrelse kallar bland personer som de mest representativa centralorganisationerna för de kommunala tjänsteinnehavarna och arbetstagarna har föreslagit.

Enligt pensionsanstaltens reglemente kallar pensionsanstaltens styrelse för sin mandattid till investeringsdelegationen åtta medlemmar och en personlig representant för var och en av dem. Av medlemmarna skall fyra företrädare kommunalförvaltningen. De övriga väljs från de ministerier som anges i lagen. Styrelsen utser dessutom två permanenta sakkunniga och per-

sonliga suppleanter för dem bland personer som de mest representativa centralorganisationerna för de kommunala tjänsteinnehavarna och arbetstagarna har föreslagit.

Investeringsdelegationen skall årligen godkänna generalplanen för pensionsansvarsfondens investeringsverksamhet och följa realiseringen av planen samt göra nödvändiga justeringar i den.

2. Bedömning av nuläget

Arbetstagarna deltar 1993 inom alla förvärvspensionssystem i finansieringen av pensionsskyddet genom att betala en pensionsavgift, vars storlek är tre procent av lönen. Arbetstagarnas pensionsavgift gjordes genom en lag av den 28 juni 1993 om ändring av lagen om pension för arbetstagare (559/93) till ett permanent element inom systemet för finansiering av arbetspensionerna så, att arbetsgivarna och arbetstagarna från och med ingången av 1994 svarar för varsin hälft av förändringen i arbetspensionsavgiften. Ändringen gäller det privata arbetspensionssystemet. Samtidigt stadgades att ändringen också gäller folkpensionssystemet. Enligt motiveringen till regeringens proposition (RP 26/1993 rd.) är avsikten att de ändringar som föreslås i propositionen skall införas samtidigt också inom den offentliga sektorns pensionssystem.

Syftet med ibruktagandet av denna pensionsavgift för löntagarna är att öka de arbetande åldersklassernas medvetenhet i fråga om pensionsskyddets verkliga pris och att härigenom öka ansvaret för finansieringen av skyddet. Detta är möjligt bara om avgiften blir ett fast finansieringselement inom pensionssystemet.

Det föreslås att 6 § 1 mom. ändras så, att löntagarnas pensionsavgift från och med 1994 blir ett permanent element inom finansieringspraxis i fråga om det kommunala pensionsskyddet. Det föreslås också att momentets ordalydelse förtydligas.

Finansieringen av det icke täckta pensionsansvar som redan uppkommit inom det kommunala systemet förutsätter i framtiden större höjningar av den totala avgiften än vad som är fallet inom den privata sektorn. Å andra sidan bör arbetstagarna inom olika sektorer behandlas enhetligt för att den kommunala arbetskraften skall kvarstå också i gynnsammare ekonomiska förhållanden än dagens. Därför

föreslås att den årliga förändringen i löntagarnas pensionsavgift skall följa den nivå som tillämpas inom den privata sektorns pensionssystem.

Den avgift som uppbärs för finansiering av det kommunala pensionssystemet skall liksom tidigare utgöra en helhet, för vilken arbetsgivaren svarar gentemot den kommunala pensionsanstalten. Löntagarnas pensionsavgift skall uppbäras på basis av samma lönesumma som arbetsgivarens avgift. Avgiften skall vara slutgiltig och räknas som en del av arbetsgivarens förskottsbetalning.

Avsikten är inte att genom löntagarpensionsavgiften ändra på det inbördes förhållandet mellan utkomsten under tiden i arbetslivet och utkomsten under pensionstiden. För att denna princip skall kunna genomföras föreslås att regeln för beräkning av pensionslönen ändras. Om fastställande av den pensionsgrundande lönen och om de inkomster som därvid skall beaktas bestäms i den kommunala pensionsanstaltens pensionsstadga, om vars innehåll pensionsanstaltens delegation beslutar. Från de löner för olika år som ligger till grund för beräkningen av pensionslönen skall enligt förslaget avdras den betalningsandel för arbetstagaren som tillämpats under året i fråga. Avdraget skall dock begränsas till högst den procentsats med vilken löntagarnas realinkomster har ökat under den tid som arbetstagarens pensionsavgift varit i kraft. Ökningen beräknas med hjälp av det allmänna förtjänstnivåindexet och konsumentprisindexet. Eventuella nedgångar i realförtjänstnivån lämnas obeaktade då pensionslönen fastställs.

Till paragrafen skall enligt förslaget fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket avgiften kan indrivnas i utskökningsväg utan särskilda åtgärder. Ett motsvarande stadgande finns i lagen om pension för arbetstagare.

I investeringsdelegationen är centralorganisationerna för de kommunala tjänsteinnehavarna och arbetstagarna företrädare genom två permanenta sakkunniga, som inte är ordinarie medlemmar i investeringsdelegationen. Arbetstagarnas pensionsavgift betalas från och med ingången av 1993 betalas också av tjänsteinnehavare och arbetstagare som omfattas av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare. Det är därför nödvändigt att löntagarorganisationernas företrädare är ordinarie medlemmar i pensionsanstaltens investeringsdelegation.

3. Föreslagna ändringar

I 6 § 1 mom. skulle alltså stadgas om medlemssamfundens skyldighet att bekosta pensionsskyddet för löntagarna, mottagarna av vissa arvoden och de förtroendevalda. Den sats i paragrafen enligt vilken avgifter inte uppbärs hos personer som omfattas av lagen föreslås bli slopad. Till följd av löntagarnas arbetspensionsavgift skulle paragrafen nu ändras så att löntagarna och andra personer som faller inom lagens tillämpningsområde är skyldiga att delta i kostnaderna för pensionsskyddet. Ordalydelsen skall gälla alla som omfattas av lagen, också familjevårdare och i 27 a § socialvårdslagen (1365/92) avsedda vårdare samt förtroendevalda. Förutom löner, arvoden och ersättningar för bortfall av förvärvsinkomst bör i paragrafen också nämnas sportler och andra inkomster som pensionsanstaltens delegation jämställer med de ovan nämnda. När den pensionsgrundande lönen fastställs beaktas också andra löner än de som medlemssamfundet har betalat. Sådana andra löner är t.ex. arvoden som veterinärer uppbär hos djurägarna.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket den avgift som pensionsanstalten med stöd av lagen bestämmer samt dröjsmålsränta som betalas på en sådan avgift får utlösas utan dom eller utslag på det sätt som stadgas i fråga om indrivning av skatter och avgifter.

Det föreslås att 6 b § 2 mom. i lagen ändras så att de två permanenta sakkunniga i investeringsdelegationen, vilka företräder de mest representativa centralorganisationerna för de kommunala tjänsteinnehavarna och arbetstagarerna, skall vara ordinarie medlemmar i investeringsdelegationen.

I 6 c § 1 mom. stadgas om beloppet av löntagarnas pensionsavgift. Avgiften föreslås utgöra en sådan andel av de i 6 § 1 mom. avsedda inkomsterna som motsvarar pensionsavgiftsprocenten enligt 12 b § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare.

I 2 mom. skulle stadgas om medlemssamfundens skyldighet att i samband med varje löneutbetalning innehålla pensionsavgiften på de inkomster för löntagare och arvodestagare som avses i 4 § lagen om förskottsuppbörd. Avgiften innehålls också på andra inkomster som hör till området för pensionsskyddet och kan jämföras med lön, t.ex. veterinärens åt-

gärdsarvoden. Dessa arvoden hänförs till pensionslönen även om kommunen inte betalar dem. Avgiften skulle vara en del av medlemssamfundens förskottsbetalning.

Enligt 3 mom. skall pensionsanstaltens delegation meddela närmare anvisningar om tillämpningen av 1 och 2 mom.

Enligt 4 mom. skall den som faller inom lagens tillämpningsområde kunna yrka rättelse av beloppet av sin pensionsavgift. På sökande av ändring i fråga om ett sådant beslut skall 8 § 2 mom. tillämpas. Eftersom löntagarnas pensionsavgift utgör en del av den betalningsandel för vilken arbetsgivaren ansvarar, skulle också mottagarna av lön och arvoden samt andra inkomster på detta sätt erbjudas en möjlighet att söka ändring.

Tjänsteinnehavare och arbetstagare som har valt en kommuns pensionsstadga och vilkas pensionsskydd inte lyder under denna lag skall enligt 5 § betala pensionsavgift till den arbetsgivare som sköter deras pensionsskydd.

4. Propositionens verkningar

Avsikten med löntagarnas betalningsandel är att öka de framtida pensionstagarnas ansvar för pensionssystemets fortbestånd. Eftersom löntagarnas pensionsavgift ur arbetsgivarens synvinkel är en med lönen jämförbar utgift uppstår härigenom ingen ny finansiering, utan kostnaden fördelas bara på ett annat sätt. De ändringar som föreslås gjorda i regeln för beräkning av pensionslönen sparar in på framtida pensionskostnader förutsatt att löntagarnas pensionsavgift inte höjer lönenivån på lång sikt. Eftersom en sådan situation kan anses som tämligen osannolik och eftersom avdragsgillheten i fråga om löntagarnas pensionsavgift å andra sidan minskar kommunernas skatteintäkter, medför ibruktageandet av löntagarnas pensionsavgift inga betydande inbesparingar på lång sikt.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen bygger på ett förslag, som Kommunernas pensionsförsäkringsdelegation framlagt för inrikesministeriet. Företrädare för tjänsteinnehavar- och arbetstagarorganisationerna sitter med i den kommunala pensionsanstaltens förvaltningsorgan. Dessutom har dessa

organisationer hörts i fråga om utkastet till propositionen.

samt andra förmåner som utges medan lagen är i kraft. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter skulle få vidtas innan den träder i kraft.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1994. Den skall tillämpas på löner och arvoden

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 30 april 1964 om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/64), 6 § 1 mom. samt 6 b § 2 mom.

av dessa lagrum 6 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1992 (1555/92) och 6 b § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 6 mars 1987 (260/87), samt

fogas till 6 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 6 c § som följer:

6 §

Den kommunala pensionsanstaltens utgifter fördelas för varje finansår på medlemssamfundet. Fördelningen sker i förhållande till de sammanlagda beloppen av de löner, arvoden och ersättningar för bortfall av förvärvsinkomst som medlemssamfundet betalat till personer som omfattas av denna lag samt de sportler och andra inkomster som pensionsanstaltens delegation jämställer med de ovan nämnda. Före fördelningen multipliceras de ovan nämnda inkomsterna med en koefficient som pensionsanstaltens delegation fastställt. Koefficientens storlek beror på innehållet i pensionsskyddet för personer som omfattas av denna lag samt, enligt delegationens prövning, även på andra faktorer som påverkar pensionsansvaren. Personer som omfattas av denna lag är skyldiga att bidra till täckandet av pensionsanstaltens utgifter på det sätt som stadgas i 6 c §.

sådan dröjsmålsränta om vilken pensionsanstaltens delegation beslutar får utsökas utan särskild dom eller särskilt utslag på det sätt som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

6 b §

Pensionsanstaltens styrelse kallar för sin mandattid till investeringsdelegationen tio medlemmar och en personlig suppleant för var och en av dem. Av medlemmarna skall två företräda finansministeriet, en inrikesministeriet, en handels- och industriministeriet samt två de mest representativa centralorganisationerna för de kommunala tjänsteinnehavarna och arbetstagarna.

6 c §

Pensionsavgiften för dem som avses i 6 § 1 mom. utgör en sådan andel av de i 6 § 1 mom. avsedda inkomsterna som motsvarar pensionsavgiftsprocentsatsen enligt 12 b § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare.

Den avgift som den kommunala pensionsanstalten med stöd av denna lag bestämmer samt

Den kommunala pensionsanstaltens medlemssamfund är skyldiga att innehålla den i 1 mom. avsedda avgiften och redovisa den till pensionsanstalten. Avgiften är en del av medlemssamfundens förskottsbetalning.

Den kommunala pensionsanstaltens delegation meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 och 2 mom.

Den som faller inom lagens tillämpningsområde kan yrka rättelse av pensionsavgiften. Vid sökande av ändring i ett beslut som meddelats till följd av rättelseyrkande i fråga om pensionsavgift iakttas i tillämpliga delar 8 § 2 mom.

Tjänsteinnehavare och arbetstagare som har

avgivit i 16 § avsett meddelande är skyldiga att betala pensionsavgift enligt denna lag till den arbetsgivare som sköter deras pension.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Lagen tillämpas på inkomster som hafts under lagens giltighetstid.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Närmare föreskrifter om verkställigheten och tillämpningen av lagen meddelas av den kommunala pensionsanstaltens delegation.

Helsingfors den 1 oktober 1993

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Inrikesminister *Mauri Pekkarinen*

Lag

om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 30 april 1964 om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/64), 6 § 1 mom. samt 6 b § 2 mom.

av dessa lagrum 6 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1992 (1555/92) och 6 b § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 6 mars 1987 (260/87), samt

fogas till 6 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 6 c § som följer:

Gällande lydelse

6 §

Den kommunala pensionsanstaltens utgifter för vilka avgifter inte uppbärs hos personer som omfattas av denna lag fördelas för varje finansår på medlemssamfunden i förhållande till de sammanlagda beloppen av de löner och arvoden som medlemssamfunden under finansåret i fråga betalt till sina tjänsteinnehavare och arbetstagare, som åtnjuter pensionsanstaltens pensionsskydd, samt av arvoden och ersättningar för bortfall av förvärvsinkomst enligt denna lag och som medlemssamfunden betalt till andra personer, genom att lönerna, arvodena och ersättningar för bortfall av förvärvsinkomst före det multipliceras med en koefficient som pensionsanstaltens delegation fastställt för ett bestämt antal år, högst fem år. Koefficientens storlek beror på innehållet i pensionsskyddet för personer som omfattas av denna lag samt, enligt delegationens prövning, även på andra faktorer som påverkar pensionsanstaltens pensionsansvar.

6 b §

Pensionsanstaltens styrelse kallar åtta medlemmar och en personlig suppleant för var och en av dem till investeringsdelegationen för dess mandattid. Av medlemmarna skall två företräda finansministeriet, en inrikesministeriet och en handels- och industriministeriet. Till inves-

Föreslagen lydelse

6 §

Den kommunala pensionsanstaltens utgifter fördelas för varje finansår på medlemssamfunden. Fördelningen sker i förhållande till de sammanlagda beloppen av de löner, arvoden och ersättningar för bortfall av förvärvsinkomst som medlemssamfunden betalat till personer som omfattas av denna lag samt de sportler och andra inkomster som pensionsanstaltens delegation jämställer med de ovan nämnda. Före fördelningen multipliceras de ovan nämnda inkomsterna med en koefficient som pensionsanstaltens delegation fastställt. Koefficientens storlek beror på innehållet i pensionsskyddet för personer som omfattas av denna lag samt, enligt delegationens prövning, även på andra faktorer som påverkar pensionsansvaren. Personer som omfattas av denna lag är skyldiga att bidra till täckandet av pensionsanstaltens utgifter på det sätt som stadgas i 6 c §.

Den avgift som den kommunala pensionsanstalten med stöd av denna lag bestämmer samt sådan dröjsmålsränta om vilken pensionsanstaltens delegation besluter får utsökas utan särskild dom eller särskilt utslag på det sätt som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

6 b §

Pensionsanstaltens styrelse kallar för sin mandattid till investeringsdelegationen tio medlemmar och en personlig suppleant för var och en av dem. Av medlemmarna skall två företräda finansministeriet, en inrikesministeriet, en handels- och industriministeriet samt två de

Gällande lydelse

teringsdelegationen hör dessutom två permanenta sakkunniga och personliga suppleanter för dem, som pensionsanstaltens styrelse kallar bland dem som de mest representativa centralorganisationerna för de kommunala tjänsteinnehavarna och arbetstagarna har föreslagit.

Föreslagen lydelse

mest representativa centralorganisationerna för de kommunala tjänsteinnehavarna och arbetstagarna.

6 c §

Pensionsavgiften för dem som avses i 6 § 1 mom. utgör en sådan andel av de i 6 § 1 mom. avsedda inkomsterna som motsvarar pensionsavgiftsprocentsatsen enligt 12 b § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare.

Den kommunala pensionsanstaltens medlemsamfund är skyldiga att innehålla den i 1 mom. avsedda avgiften och redovisa den till pensionsanstalten. Avgiften är en del av medlemssamfundens förskottsbetalning.

Den kommunala pensionsanstaltens delegation meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 och 2 mom.

Den som faller inom lagens tillämpningsområde kan yrka rättelse av pensionsavgiften. Vid sökande av ändring i ett beslut som meddelats till följd av rättelseyrkande i fråga om pensionsavgift iakttas i tillämpliga delar 8 § 2 mom.

Tjänsteinnehavare och arbetstagare som har avgivit i 16 § avsett meddelande är skyldiga att betala pensionsavgift enligt denna lag till den arbetsgivare som sköter deras pension.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994. Lagen tillämpas på inkomster som haftis under lagens giltighetstid.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Närmare föreskrifter om verkställigheten och tillämpningen av lagen meddelas av den kommunala pensionsanstaltens delegation.

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om statens pensionsfond och 25 § lagen om statens affärsverk

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att pensionsavgiften för arbetstagare blir permanent från och med ingången av 1994 och att stadganden om detta fogas till lagen om statens pensionsfond. Samtidigt föreslås det att pensionsfondens förvaltning utvecklas så, att fonden har en direktion där arbetsmarknadsorganisationerna är

företrädna. Enligt förslaget skall direktionen besluta om fondens placeringsprinciper samt ansvara för fonden.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1994 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1994.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Fram till 1990 finansierades statens pensioner i enlighet med ett fördelningssystem. De årliga pensionsutgifterna betalades med budgetmedel. Fördelningssystemet innebär att ingen förberedelse inför de framtida pensionskostnaderna sker genom exempelvis fondering, utan årligen reserveras endast så mycket medel för pensionerna som behövs för utbetalningen av dem.

Vid ingången av 1990 trädde lagen om statens pensionsfond (1372/89) i kraft. Lagen innebar att staten genom fondering började bereda sig på de framtida pensionsutgifterna och en utjämning av dem. På basis av ett system med full fondering började pensionsavgifter uppbäras hos statens ämbetsverk, inrättningar och affärsverk. Inom detta system är fonden med dess ränteinkomster tillräcklig för betalningen av de pensionsförmåner som vid varje tidpunkt har intjänats, dvs. att pensionsavgiften helt motsvarar det nya pensionsskydd som tillväxer.

Vid utgången av 1993 hade ca 12 mrd. mk fonderats i statens pensionsfond. Enligt lagen

består fondens inkomster endast av pensionsavgifterna från ämbetsverk och inrättningar och av avkastningen av fondens medel. Under 1993 är en lag om pensionsavgift för de anställda som omfattas av statens pensionssystem (1005/92) i kraft. Enligt lagen skall den pensionsavgift på 3 % som uppbärs hos de anställda ingå i pensionsfondens inkomster. Ur fonden kan som täckning för statsbudgeten årligen överföras tre fjärdedelar av de årliga utgifterna för pensioner som grundar sig på anställning hos staten. De återstående medlen lånas till staten.

Vid den inkomstpolitiska uppgörelsen för 1992 kom parterna överens om att arbetstagarnas pensionsavgift skall bli permanent från och med 1994. Samtidigt enades man om att arbetstagarna skall beredas möjlighet att vara med och besluta om användningen av de medel som inflyter via arbetstagarnas pensionsavgift. Inom den privata sektorns arbetspensionssystem har genom lagar 559—561/93 redan stiftats om arbetstagarnas pensionsavgift.

Den 1 januari 1993 trädde lagen om överföringsavgift då statens ämbetsverk, inrättningar eller affärsverk ombildas till aktiebolag

(1341/92) i kraft. Lagen gäller sådana omorganiseringar av statliga bolag där minst 200 personer i tjänste- eller arbetsförhållande samtidigt överförs från statens tjänst som s.k. gamla arbetstagare. Den pensionsanstalt där det nya statliga bolaget har försäkrat sina anställda i enlighet med lagen om pension för arbetstagare (395/61) skall på grund av bolagiseringen betala överföringsavgift till statens pensionsfond i 10 års tid.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Vid sidan av arbetstagarnas pensionsavgift får fonden medel utanför statsbudgeten dels genom ovan nämnda överföringsavgift, dels av statens affärsverk, vilket innebär att fonden inte längre gäller enbart den statliga sektorn. I den inkomstpolitiska uppgörelsen enades man om att statens pensionsfondering bör utvecklas enligt samma riktlinjer som gäller i fråga om arbetspensionsfonderingen inom den privata sektorn. Avsikten är att arbetstagarna skall kunna påverka placeringen av de medel som uppbärs genom arbetstagarnas pensionsavgifter. Därför borde de nuvarande placeringsprinciperna ändras så, att fondens medel skall kunna placeras utanför statsekonomin.

I denna proposition föreslås att i lagen om statens pensionsfond intas sådana stadganden om arbetstagares pensionsavgift som skall gälla från och med 1994. Vidare föreslås att fonden skall ha en direktion som beslutar om principerna för fondens placeringsverksamhet och som svarar för fonden. I direktionen, som enligt förslaget utses av finansministeriet, skall de statsanställdas centrala personalorganisationer vara företrädna.

Vidare föreslås att det skall vara möjligt att för personer som omfattas av statens pensionssystem anordna pensionsskydd som avviker från det lagstadgade pensionsskyddet. Enligt förslaget skall statens affärsverk få möjlighet att låna medel bestående av affärsverkens pensionsavgifter; vid detta förfarande skall i tillämpliga delar iakttas villkoren inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare. Vidare skall det vara möjligt att såsom tidigare överföra medel till statsbudgeten. Den andel av fondens medel som inte används för överföringar till statsbudgeten och

som inte heller placeras eller lånas till affärsverken, skall enligt förslaget kunna lånas till staten.

Avsikten med statens pensionsfondering är en förberedelse inför den markanta ökning av pensionsutgifterna som är att vänta i början av 2000-talet. Inom den privata sektorns pensionssystem är det långsiktiga målet att man år 2010 skall ha fonderat 1,5 gånger lönesumman på årsnivå. Mot bakgrunden av att statens lönesumma kommer att minska är det skäl att inom statens pensionsfondering ställa upp motsvarande mål som gäller inom den privata sektorn. Avsikten är att upplösandet av fonden skall ske genom utbetalning av pensioner och på ett separat stadgat sätt.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

År 1993 kommer den pensionsavgift på 3 % som härrör från ca 230 000 anställda inom statens pensionssystem att resultera i ca en mrd. mk. Antalet personer som omfattas av statens pensionssystem kommer att minska i framtiden. Å andra sidan är det meningen att gradvis höja de anställdas andel av pensionsavgiften. Därför är det möjligt att statens pensionsfond under de närmaste åren kommer att ta emot nästan lika mycket pensionsavgifter från de anställda som år 1993. Av detta belopp kan för täckning av statsbudgeten överföras högst lika mycket som man inom det privata arbetspensionssystemet använder för utjämnningen av pensioner, dvs. i praktiken omkring hälften. Av arbetstagarnas pensionsavgift återstår därmed årligen inemot 500 milj. mk. Beträffande användningen av dels denna summa, dels de medel som inte har överförts för täckning av statsbudgeten eller lånats till affärsverken bestämmer fondens direktion. Medlen kan placeras utanför statsekonomin, lånas till staten eller lämnas kvar i fonden på statens centralbokförings samlingskonto. Om det finns medel på samlingskontot skall finansministeriet enligt förslaget kunna besluta att låna dessa.

Om fonderingsmålet är 1,5 gånger den årliga lönesumman år 2010 innebär detta att man utgående från det nuvarande antalet anställda bör fondera något under 2 % av lönesumman. I beräkningen har fondens övriga inkomster

samt en ränta på 9 % beaktats. Detta förutsätter en fondering på ca 400 milj. mk till gängse pris under de närmaste åren.

3.2. Verknningar i fråga om organisation

Det föreslås att statens pensionsfond alltjämt skall skötas av statskontoret. Ytterligare föreslås att vid fonden inrättas en direktion vars utgifter betalas med statskontorets medel.

4. Beredningen av propositionen

Lagförslaget grundar sig på 1992 års inkomstpolutiska uppgörelse och på promemorian av den arbetsgrupp för statens pensionsfondering (finansministeriets arbetsgruppsPM 1993:15) som tillsattes med anledning av uppgörelsen. I arbetsgruppen var statens mest representativa personalorganisationer företrädare.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om ändring av lagen om statens pensionsfond

1 §. Enligt den nuvarande lagen är man beredd på betalning av statens framtida pensionsutgifter endast i fråga om personer som är anställda hos staten. Det är ändamålsenligt att pensionerna finansieras på samma sätt för alla dem som omfattas av statens pensionssystem. Statens pensionssystem omfattar utöver dem som är i tjänste- eller arbetsförhållande också de personkategorier som har rätt till sådan pension som betalas med statens medel och i tillämpliga delar med stöd av stadgandena i lagen om statens pensioner (280/66). Exempel på dessa personkategorier är personalen vid vissa privata statsunderstödda institutioner, personalen vid privata s.k. VALTAVA-inrättningar inom social- och hälsovården, lärarna i grundskolor och gymnasier samt personalen vid riksdagens kansli. Dessutom finns speciallagstiftning enligt vilken bl.a. Vetenskapliga samfundens delegation och vissa internationella samfund omfattas av statens pensionssystem. Personalen vid de i Finland verksamma nordiska institut som underlyder nordiska ministerrådet samt personalen vid Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö tillhör de kategorier som omfattas av statens pensionssystem.

2 §. Statens pensionsfond skall liksom tidigare skötas av statskontoret. Statskontoret skall enligt förslaget handha fondens praktiska angelägenheter.

I det nya 2 mom. som föreslås ingår stad-

ganden om fondens direktion. Fonden skall besluta om fondens placeringsprinciper och svara för fonden. Avsikten är att direktionen fattar de principiella placeringsbesluten, medan statskontoret handhar placeringarna på det praktiska planet. Direktionen skall svara för att fonden sköts på behörigt sätt och med iakttagande av gällande stadganden och föreskrifter. Direktionen skall utses av finansministeriet, som också entledigar direktionens ordförande och medlemmar från deras uppdrag och som fastställer fondens arbetsordning på förslag av direktionen.

3 §. Det föreslås att 1 mom. ändras så, att fondens inkomster skall bestå av dels pensionsavgifter från statens ämbetsverk och inrättningar, affärsverk och andra samfund, dels de pensionsavgifter som arbetstagarna betalar in samt de överföringsavgifter som hänförs till bolagiseringen av statliga inrättningar.

Vidare föreslås ett nytt 2 mom. där det stadgas att för personer som omfattas av statens pensionssystem kan anordnas pensionskydd som avviker från det lagstadgade pensionskyddet. Inom statens pensionssystem har man från och med ingången av 1993 i fråga om nya anställningar övergått till ett pensionskydd, vars nivå motsvarar nivån inom den privata sektorns arbetspensionssystem. Avsikten är att motsvarande övergång räknat från ingången av 1995 skall ske i fråga om de anställningar som är i kraft. Inom den privata sektorns arbetspensionssystem har arbetsgivaren möjlighet att med stöd av t.ex. 11 § lagen om pension för arbetstagare genom frivilliga tilläggsförmåner anordna pensionskydd som

avviker från det lagstadgade skyddet. Det föreslås att motsvarande möjlighet skall ingå i statens pensionssystem, varefter pensionssystemen också till denna del skulle motsvara varandra. Tilläggsförmåner bör införas endast under exceptionella omständigheter och närmast om statens intresse så kräver. Enligt förslaget skall finansministeriet besluta närmare om grunderna för dessa förmåner. De avgifter som föranleds av tilläggsförmånerna skall betalas till statens pensionsfond.

Eftersom avsikten med fonden är en förberedelse inför den markanta ökningen av pensionsutgifterna, bör fonden gå att upplösa genom utbetalning av pensioner när utgifterna för dessa är som störst. Eftersom man ännu inte exakt kan förutse de framtida behoven, föreslås att i det nya 3 mom. stadgas att beträffande upplösning av fonden stadgas separat.

4 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att alla arbetsgivare vilkas anställda omfattas av statens pensionsskydd skall betala arbetsgivares pensionsavgift. Stadgandet gäller därmed arbetsgivarna för de personalgrupper som nämns i 1 §. Enligt den nuvarande lagen är det endast statens ämbetsverk och inrättningar samt — med stöd av 25 § lagen om statens affärsverk (627/87) — statens affärsverk som är skyldiga att betala pensionsavgift till pensionsfonden. Övriga samfund är för närvarande, med undantag av kommunerna, skyldiga att betala pensionsavgift till statskontoret. Den föreslagna ändringen stämmer överens med ändringen i 1 §. Enligt lagens ikraftträdelsestadgande stadgas särskilt genom förordning om kommunernas skyldighet att betala arbetsgivares pensionsavgift.

Enligt förslaget skall statsrådet fastställa grunderna för arbetsgivarnas pensionsavgift. För närvarande betalar ämbetsverken och inrättningarna i enlighet med principen för full fondering en pensionsavgift på ca 22 %. Den pensionsavgift som statens affärsverk betalar i egenskap av arbetsgivare varierar beroende på vilket affärsverk det är fråga om; pensionsavgiften uppgår till ca 19—24 % av lönesumman. I framtiden kan det beträffande t.ex. affärsverken uppstå behov att basera pensionsavgiften på någon annan princip än principen för full fondering. Enligt 47 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (677/82 ändr. genom 733/92) närmar sig pensionsavgiften för de i lagen avsedda inrättningar-

na årligen den avgift som har fastställts enligt principen för full fondering. För dessa inrättningar kan därför inte omedelbart från tidpunkten när lagen träder i kraft fastställas en avgift på basis av principen för full fondering. Därför föreslås det att lagen inte skall innehålla stadganden om full fondering. Statens pensionssystem är det enda arbetspensionssystemet som för närvarande tillämpar principen för full fondering.

Enligt nuvarande 2 mom. stadgas särskilt om pensionsavgiften för statens affärsverk. Detta blir härefter onödigt, eftersom stadganden om hela statens pensionssystem föreslås ingå i denna lag. Det föreslås att i 2 mom. stadgas att de arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem skall vara skyldiga att betala arbetstagares pensionsavgift. Avgiften skall enligt förslaget vara lika stor som pensionsavgiften för arbetstagare inom den privata sektorn. År 1994 är avgiften 3 % av arbetstagarens lön. Det föreslås att även riksdagsmän och medlemmar av statsrådet skall betala arbetstagares pensionsavgift.

Det föreslås att i nya 3 mom. stadgas om arbetsgivarens skyldighet att, i samband med löneutbetalningen, innehålla arbetstagarens pensionsavgift av den i 4 § lagen om förskotts- och uppboord avsedda lönen. Innehållning skall verkställas också på inkomst som är underkastad källskatt.

I det föreslagna nya 4 mom. stadgas om ändringssökande som avser pensionsavgift. Enligt förslaget kan ändring i tillämpliga delar sökas på samma sätt som när det gäller sökande av ändring i beslut på pensionsansökan.

5 §. Det föreslås att i 1 mom. liksom tidigare stadgas att ett belopp motsvarande 3/4 av pensionsutgifterna årligen kan överföras till statsverket. I överensstämmelse med ändringarna i 1 § skall dock såsom pensionsutgift betraktas den totala pensionsutgiften för statens pensionssystem.

Det nya 2 mom. som föreslås innehåller stadganden enligt vilka de medel som utgörs av arbetstagarnas pensionsavgifter i fondens bokföring skall kunna särskiljas från fondens övriga medel. Detta är nödvändigt för att arbetstagarnas pensionsavgift skall få samma behandling inom statens pensionssystem och den privata sektorns arbetspensionssystem. Enligt förslaget skall i momentet nämligen dessutom stadgas att av de medel som utgörs av

arbetstagarnas pensionsavgifter till statsverket får överföras till ett belopp motsvarande högst den andel som inom den privata sektorns arbetspensionssystem används för utjämning av pensionsansvaret. Detta innebär att man inom både statens pensionssystem och den privata sektorns arbetspensionssystem fonderar en lika stor andel av arbetstagarnas pensionsavgift.

Enligt föreslagna nya 3 mom. skall statens affärsverk ha möjlighet att låna medel av pensionsfonden. Inom den privata sektorns arbetspensionssystem har företagen en s.k. automatisk återlåningsrätt, dvs. de kan av arbetsgivaravgiften låna den andel som inte används för betalningen av de löpande pensionerna. Återlåningsrätten gäller inte den andel som utgörs av arbetstagarnas pensionsavgift. Av den totala avgiften får arbetsgivarna därmed låna 55 %. Enligt förslaget skall finansministeriet bestämma hur affärsverkens rätt till återlåning tillämpas i praktiken. Eftersom affärsverken inte ännu 1994 har stort behov av återlåning och då statens ekonomiska situation är synnerligen ansträngd, är avsikten att affärsverken inte ännu 1994 skall få rätt till återlåning.

I nya 4 mom. stadgas att den andel av fondens medel som inte överförs till statsverket kan placeras. Såsom i 3 mom. stadgas får arbetstagarnas pensionsavgift endast delvis överföras till statsverket. Fondens medel skall placeras på ett betryggande sätt och så att de ger avkastning.

6 §. I nuvarande 1 mom. stadgas att den andel av fondens medel som inte behövs för överföring till statsverket skall lånas till staten i enlighet med vad finansministeriet beslutar inom ramen för de lånefullmakter som riksdagen har beviljat. När fondens medel i statens centralbokföring har överstigit 500 milj. mk, har i praktiken de medel som överstigit 200 milj. mk lånats till staten. Fondens medel har alltid uppgått till minst 200 milj. mk.

Nu föreslås ett stadgande enligt vilket till staten kan lånas den andel av fondens medel som, utöver överföringen till statsverket, varken behövs för statens affärsverks återlåning eller för placeringsändamål. Avsikten är att i första hand alltid överföra fondens medel till statsverket, varvid en viss andel av arbetstagarnas pensionsavgift såsom ovan framgått måste lämnas kvar i fonden. I andra hand skall fondens direktion ha rätt att besluta om användningen av fondens övriga medel. I den

mån medel lämnas kvar i fonden föreslås det att finansministeriet liksom tidigare skall kunna låna dem för täckande av utgifter i statsbudgeten.

I 2 mom. stadgas för närvarande att på fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto och på medel som lånats till staten betalas en ränta, vars storlek statsrådet beslutar så att den allmänna räntenivån och räntan som upp bärs för försäkringspremielån inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare beaktas. För att begränsa de ärenden som statsrådet har att besluta om och för att tillämpa ett förfarande som motsvarar praxis inom den privata sektorns arbetspensionssystem föreslås det att räntan alltid skall vara densamma som räntan för försäkringspremielån inom den privata sektorns arbetspensionssystem

7 §. Det föreslås att 2 mom. utökas med ett stadgande om godkännandet av fondens bokslut.

7 a §. I den föreslagna nya paragrafen föreslås ett stadgande enligt vilket det skall upp bäras en årlig dröjsmålsränta om 16 % om pensionsavgifterna inte betalas inom ut satt tid. Samtidigt föreslås att dessa avgifter skall kunna indrivras i den ordning som gäller i fråga om skatter och avgifter. Stadgandet motsvarar bestämmelserna inom den privata sektorns arbetspensionssystem.

7 b §. Det föreslås att i den nya paragrafen skall stadgas om arbetsgivarnas skyldighet att till pensionsfonden lämna de uppgifter som behövs för uppbörden av avgifter och kontrollen av uppgifternas riktighet. Stadgandet motsvarar bestämmelserna inom den privata sektorns arbetspensionssystem.

1.2. Lag om ändring av 25 § lagen om statens affärsverk

25 §. Det föreslås att 2 mom. skall innehålla ett stadgande enligt vilket lagen om statens pensionsfond skall uppta stadganden om statens affärsverks pensionsavgift. Det nuvarande stadgandet, enligt vilket statsrådet fastställer grunderna för pensionsavgiften, blir överflödigt i och med att stadganden om affärsverkens pensionsavgift skall ingå i lagen om statens pensionsfond och närmare föreskrifter skall meddelas av finansministeriet.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1994, eftersom parterna i 1992 års inkomstpolitiska uppgörelse kom överens om att arbetstagarnas pensionsavgift skall bli ett permanent arrangemang från och med ingången av 1994. Det är viktigt att lagarna träder i kraft vid denna tidpunkt, eftersom det därigenom blir möjligt att av alla arbetstagare i landet innehålla samma pensionsavgift från och med den 1 januari 1994. Lagen om statens pensionsfond skall enligt förslaget tillämpas på lön som utbetalas medan lagen är i kraft.

Genom lagen om statens pensionsfond upphävs statsrådets beslut om grunderna för pensionsavgifter för statens ämbetsverk och inrättningar samt statsrådets beslut om grunderna för statens affärsverks pensionsavgifter. Om detta skall enligt förslaget stadgas i lag och om grunderna för pensionsavgifterna skall finansministeriet ha rätt att besluta.

I ikraftträdelsestadgandet föreslås dessutom att beträffande kommunernas skyldighet att från en viss tidpunkt och på ett visst sätt betala arbetsgivares pensionsavgift skall stadgas genom förordning. Eftersom det med undantag av statens ämbetsverk och inrättningar samt affärsverk i fråga om samfund som omfattas av lagen särskilt har stadgats om skyldighet att betala arbetsgivares pensionsavgift till statskontoret, bör för förverkligandet av lagens 4 § 1 mom. i ikraftträdelsestadgandet stadgas att pensionsavgiften dock skall betalas till statens pensionsfond.

I propositionen föreslås att åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

3. Lagstiftningsordning

När statens pensionsfond bildades ingick i 66 § 2 mom. regeringsformen ett stadgande om att en fond som inte är avsedd för årliga statsbehov kan utelämnas från statsförslaget. I lagförslaget (RP 163/1989 rd.) 5 § 1 mom. föreslogs att fondens medel skall kunna användas för betalning av lagstadgade pensioner. Riksdagens grundlagsutskott konstaterade i sitt utlåtande 16/1989 rd att en fond enligt vedertagen praxis kan bildas genom en lag som stiftas i vanlig lagstiftningsordning, förutsatt att följande två villkor gäller: i jämförelse med

den årliga statsbudgeten får fonden till sitt omfång inte bli så stor, att den budgetmakt som enligt regeringsformen tillkommer riksdagen riskerar att bli kränkt; för det andra får fonden inte bildas för årliga statsbehov. Utskottet ansåg att lagförslaget kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning, förutsatt att det ändrades så, att de medel som behövs för betalningen av pensionerna liksom tidigare inkluderas i den årliga utgiftsstaten. Riksdagen gjorde den av grundlagsutskottet föreslagna ändringen i lagförslaget och lagen antogs av riksdagen i vanlig lagstiftningsordning.

Sedermera har 66 § regeringsformen ändrats genom lag 1077/91. Nuvarande 66 § 1 mom. innehåller endast ett stadgande om att riksdagen för ett finansår i sänder beslutar om statsbudgeten. Beträffande möjligheten att bilda fonder saknas därmed stadganden, vilket innebär ett generellt förbud när det gäller bildandet av fonder som står utanför statsbudgeten. I sitt utlåtande 37/1992 rd har riksdagens grundlagsutskott med anledning av regeringens proposition 364/1992 rd med förslag till lag om ändring av lagen om statens säkerhetsfond konstaterat, att en lag, som innebär ett undantag från grundlag, enligt stadgad tolkningspraxis kan ändras i vanlig lagstiftningsordning, om den nya lagen inte utvidgar det undantag som gjorts i grundlagen genom den lag som skall ändras. Tillägg och ändringar som är oväsentliga med tanke på helheten och som i sig innebär en obetydligt större avvikelse från grundlagen, kan genomföras i vanlig lagstiftningsordning, om det som undantag från grundlagen en gång stadgade arrangemanget härigenom inte ändras till sin natur och till sin betydelse i sak.

Lagen om statens pensionsfond har ursprungligen stiftats i vanlig lagstiftningsordning. Om lagen skulle stiftas i dagens läge, skulle detta kräva lagstiftning i grundlagsordning. Vid prövningen av frågan om lagstiftningsordningen för den nu föreslagna lagen torde man kunna utgå från grundlagsutskottets ovan nämnda tolkningar sålunda, att om det nu inte föreslås en utvidgning av undantaget från den princip i 66 § regeringsformen, enligt vilken riksdagen beslutar om statsbudgeten för ett finansår i sänder, och de föreslagna ändringarna även annars är av oväsentlig karaktär samt ifrågavarande helhetsarrangemang inte ändras till sin natur och till sin betydelse i sak, kan lagen stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

I fråga om ovannämnda i 66 § regeringsformen avsedda princip föreslås inga ändringar. Avsikten är att pensionerna alltjämt skall betalas med budgetmedel och att riksdagen vid sin behandling av statsbudgeten skall besluta om storleken av den överföring som görs från fonden till budgeten. Enligt förslaget förändras fondens verksamhet i och med att den föreslås få rätt att placera medel utanför statsbudgeten. Därför föreslås det att för fonden tillsätts en direktion. Enligt förslaget kommer fonden att ta emot avgifter även från vissa sådana samfund utanför den statliga sektorn som omfattas av statens pensionssystem. Dessutom föreslås vissa smärre ändringar.

Regeringen anser att helhetsarrangemangen till sin natur och till sin betydelse i sak inte ändras till följd av de föreslagna ändringarna. Eftersom principen om att riksdagen för ett

finansår i sänder beslutar om statsbudgeten inte heller kränks, anser regeringen att lagändringarna kan göras i vanlig lagstiftningsordning enligt 66 § riksdagsordningen.

I stället för den separata ettåriga lag som stiftades om arbetstagarnas pensionsavgift föreslås det att stadganden om denna avgift skall ingå i lagen permanent. Detta ändrar inte på uppfattningen att den fördelning av kostnadsansvaret mellan arbetsgivarna och arbetstagarna som enligt förslaget skall införas inom förvärvspensionssystemet är en fråga som faller under den normala lagstiftningsordningen. Detta konstaterades även i grundlagsutskottets utlåtande 8/1992 rd.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om statens pensionsfond

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 29 december 1989 om statens pensionsfond (1372/89) 1—6 §§ samt fogas till 7 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 7 a och en ny 7 b § som följer:

1 §

För att trygga betalningen av framtida pensioner, familjepensioner och andra med dem jämförbara förmåner som baserar sig på anställning som omfattas av statens pensionssystem, och för att utjämna de utgifter som dessa medför för staten finns statens pensionsfond.

2 §

Statens pensionsfond är en fond som står utanför statsbudgeten och sköts av statskontoret.

Fonden har en direktion som beslutar om fondens placeringsprinciper och svarar för fonden. Direktionen utses av finansministeriet för tre år i sänder. Direktionen har en ordförande och högst sex medlemmar. Varje medlem skall ha en personlig suppleant. Tre medlemmar och deras personliga suppleanter skall utses bland personer som föreslagits av statstjänstemännens och statens arbetstagares mest represen-

tativa centralorganisationer. Finansministeriet kan entlediga direktionens ordförande och medlemmar från deras uppdrag. Finansministeriet fastställer fondens arbetsordning på förslag av direktionen.

3 §

Statens pensionsfonds inkomster består av de pensionsavgifter från statens ämbetsverk och inrättningar, affärsverk och andra samfund samt de pensionsavgifter från arbetstagare som inbetalas till fonden samt avkastningen av fondens medel. Fondens inkomster består dessutom av de överföringsavgifter som avses i lagen om överföringsavgift då statens ämbetsverk, inrättningar eller affärsverk ombildas till aktiebolag (1341/92) samt andra avgifter som enligt separata stadganden utgör inkomst för fonden.

För personer som omfattas av statens pensionssystem kan i enlighet med finansministeriets beslut anordnas pensionsskydd som avvi-

ker från det lagstadgade pensionsskyddet. För affärsverkens anställda kan det avvikande pensionsskyddet anordnas på förslag av affärsverket. De avgifter som föranleds av anordnandet av det avvikande pensionsskyddet ingår även i fondens inkomster.

Beträffande upplösning av fonden stadgas separat.

4 §

Statens ämbetsverk och inrättningar, statens affärsverk samt samfund och inrättningar, vilkas anställda omfattas av statens pensionssystem, betalar till statens pensionsfond arbetsgivares pensionsavgift, vars grunder statsrådet fastställer. Statskontoret beslutar om pensionsavgiftens storlek och betalning.

Personer som är anställda av staten samt de om vilkas rätt till pension av statens medel i tillämpliga delar gäller vad som stadgas om rätt till pension för dem som är anställda av staten skall till statens pensionsfond betala arbetstagares pensionsavgift, som till sin storlek motsvarar den i 12 b § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/61) stadgade pensionsavgiftsprocenten av den lön till arbetstagaren som avses i 3 mom. Även riksdagsmän och medlemmar av statsrådet skall betala arbetstagares pensionsavgift.

Arbetsgivaren innehåller i samband med löneutbetalningen arbetstagares pensionsavgift av den på ett tjänste- eller arbetsförhållande grundade, i 4 § lagen om förskottsuppbörd (418/59) eller 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (627/78) avsedda lönen samt redovisar pensionsavgiften till statens pensionsfond på det sätt som statskontoret bestämmer.

I fråga om ändringssökande som avser pensionsavgift iaktas i tillämpliga delar vad som stadgas i 23 § lagen om statens pensioner (280/66).

5 §

Ur statens pensionsfond kan i statsbudgeten årligen till statsverket överföras ett belopp som uppgår till högst tre fjärdedelar av de årliga utgifterna för pensioner som grundar sig på anställning som avses i 1 §.

I fondens bokföring skall de medel som utgörs av arbetstagarnas pensionsavgifter behandlas så, att de kan särskiljas från de medel som utgörs av arbetsgivarnas pensionsavgifter samt statens pensionsfonds övriga medel.

De medel som utgörs av arbetstagares pensionsavgifter får på det sätt som avses i 1 mom. överföras till statsverket till ett belopp motsvarande högst den andel som inom det pensionsystem som avses i lagen om pension för arbetstagare används för utjämning av det genomsnittliga pensionsansvaret.

Statens pensionsfonds medel kan lånas ut till statens affärsverk på det sätt som finansministeriet bestämmer.

Den andel av fondens medel som inte överförs till statsverket kan placeras. Fondens medel skall placeras på ett betryggande sätt och så att de ger avkastning.

6 §

Den andel av fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto som inte används på ett i 5 § stadgat sätt, skall lånas till staten för täckande av utgifter i statsbudgeten i enlighet med vad finansministeriet beslutar inom ramen för de lånefullmakter som riksdagen beviljar.

På fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto och på medel som lånats till staten betalar staten en ränta vilken är densamma som den ränta som uppbärs för försäkringspremielån inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare. Den ränta som skall betalas på medlen på samlingskontot skall årligen före utgången av februari i efterskott krediteras fonden.

7 §

Fondens bokslut godkänns av direktionen och fastställs av finansministeriet.

7 a §

Om pensionsavgifterna inte betalas inom utsatt tid, uppbärs till fonden en årlig dröjsmålsränta om 16 procent. Pensionsavgifter och dröjsmålsräntor får indrivnas i den ordning som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsköningsväg (367/61).

7 b §

Arbetsgivare som avses i 4 § är skyldiga att till statskontoret lämna alla de uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Statskontoret har rätt att i arbetsgivarnas böcker kontrollera att uppgifterna är korrekta. Försummar arbetsgivaren att lämna dessa uppgifter eller lämnar han dem senare än statskon-

toret har bestämt, kan pensionsavgiften indriv-
vas till högst dubbelt belopp.

Denna lag träder i kraft den
Lagen tillämpas på lön som utbetalas medan
lagen är i kraft.

Genom denna lag upphävs statsrådets beslut
av den 13 oktober 1988 om grunderna för
statens affärsverks pensionsavgifter (867/88)
och statsrådets beslut av den 14 juni 1990 om
grunderna för pensionsavgifter för statens äm-
betsverk och inrättningar (532/90).

Beträffande kommunernas skyldighet att
från en viss tidpunkt och på ett visst sätt betala
i 4 § 1 mom. avsedd arbetsgivares pensionsav-
gift stadgas särskilt genom förordning.

Har någon annanstans särskilt stadgats om
arbetsgivares pensionsavgifts storlek eller att
den skall betalas till statskontoret, betalas
avgiften dock på det som stadgas i 4 § 1 mom.
till statens pensionsfond.

Åtgärder som verkställigheten av lagen för-
utsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

L a g

om ändring av 25 § lagen om statens affärsverk

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 25 § 2 mom. lagen den 10 juli 1987 om statens affärsverk (627/87), detta lagrum sådant
det lyder i lag av den 29 december 1989 (1373/89), som följer:

25 §

Pensioner samt övriga förmåner och ersättningar

pensionsfond (1372/89). Övriga i 1 mom. av-
sedda förmåner och ersättningar uppbärs hos
affärsverket i enlighet med vad statsrådet be-
stämmer.

Beträffande pensionsavgifter som statens
affärsverk betalar stadgas i lagen om statens

Denna lag träder i kraft den

Helsingfors den 1 oktober 1993

Republikens President

Minister *Ilkka Kanerva*

1.

L a g**om ändring av lagen om statens pensionsfond**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 29 december 1989 om statens pensionsfond (1372/89) 1—6 §§ samt
fogas till 7 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 7 a och en ny 7 b § som följer:

Gällande lydelse

1 §

För att trygga betalningen av framtida pensioner, familjepensioner och andra med dem jämförbara förmåner som baserar sig på anställning hos staten, och för att utjämna de utgifter som dessa medför för staten finns statens pensionsfond.

2 §

Statens pensionsfond är en fond som står utanför statsbudgeten och sköts av statskontoret.

3 §

Fondens inkomster består av de pensionsavgifter från ämbetsverk och inrättningar som inbetalas till fonden och avkastningen av fondens medel.

Föreslagen lydelse

1 §

För att trygga betalningen av framtida pensioner, familjepensioner och andra med dem jämförbara förmåner som baserar sig på anställning som omfattas av statens pensionssystem, och för att utjämna de utgifter som dessa medför för staten finns statens pensionsfond.

2 §

Statens pensionsfond är en fond som står utanför statsbudgeten och sköts av statskontoret.

Fonden har en direktion som beslutar om fondens placeringsprinciper och svarar för fonden. Direktionen utses av finansministeriet för tre år i sänder. Direktionen har en ordförande och högst sex medlemmar. Varje medlem skall ha en personlig suppleant. Tre medlemmar och deras personliga suppleanter skall utses bland personer som föreslagits av statstjänstemännens och statens arbetstagares mest representativa centralorganisationer. Finansministeriet kan entlediga direktionens ordförande och medlemmar från deras uppdrag. Finansministeriet fastställer fondens arbetsordning på förslag av direktionen.

3 §

Statens pensionsfonds inkomster består av de pensionsavgifter från statens ämbetsverk och inrättningar, affärsverk och andra samfund samt de pensionsavgifter från arbetstagare som inbetalas till fonden samt avkastningen av fondens medel. Fondens inkomster består dessutom av de överföringsavgifter som avses i lagen om överföringsavgift då statens ämbetsverk, inrättningar eller affärsverk ombildas till aktiebolag (1341/92) samt andra avgifter som enligt separata stadganden utgör inkomst för fonden.

Gällande lydelse

4 §

Statens ämbetsverk och inrättningar betalar årligen till fonden en pensionsavgift som motsvarar det uppkommande pensionsansvaret och vars grunder statsrådet bestämmer. Statskontoret beslutar om pensionsavgiftens storlek och betalning.

Om pensionsavgiften för statens affärsverk stadgas särskilt.

5 §

Ur fonden kan i statsbudgeten årligen till statsverket överföras ett belopp som uppgår till högst tre fjärdedelar av de årliga utgifterna för pensioner som grundar sig på anställning hos staten.

Föreslagen lydelse

För personer som omfattas av statens pensionssystem kan i enlighet med finansministeriets beslut anordnas pensionsskydd som avviker från det lagstadgade pensionsskyddet. För affärsverkens anställda kan det avvikande pensionsskyddet anordnas på förslag av affärsverket. De avgifter som föranleds av anordnandet av det avvikande pensionsskyddet ingår även i fondens inkomster.

Beträffande upplösning av fonden stadgas separat.

4 §

Statens ämbetsverk och inrättningar, statens affärsverk samt samfund och inrättningar, vilkas anställda omfattas av statens pensionssystem, betalar till statens pensionsfond arbetsgivares pensionsavgift, vars grunder statsrådet fastställer. Statskontoret beslutar om pensionsavgiftens storlek och betalning.

Personer som är anställda av staten samt de om vilkas rätt till pension av statens medel i tillämpliga delar gäller vad som stadgas om rätt till pension för dem som är anställda av staten skall till statens pensionsfond betala arbetstagares pensionsavgift, som till sin storlek motsvarar den i 12 b § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/61) stadgade pensionsavgiftsprocenten av den lön till arbetstagaren som avses i 3 mom. Även riksdagsmän och medlemmar av statsrådet skall betala arbetstagares pensionsavgift.

Arbetsgivaren innehåller i samband med löneutbetalningen arbetstagares pensionsavgift av den på ett tjänste- eller arbetsförhållande grundade, i 4 § lagen om förskottsuppbörd (418/59) eller 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (627/78) avsedda lönen samt redovisar pensionsavgiften till statens pensionsfond på det sätt som statskontoret bestämmer.

I fråga om ändringssökande som avser pensionsavgift iakttas i tillämpliga delar vad som stadgas i 23 § lagen om statens pensioner (280/66).

5 §

Ur statens pensionsfond kan i statsbudgeten årligen till statsverket överföras ett belopp som uppgår till högst tre fjärdedelar av de årliga utgifterna för pensioner som grundar sig på anställning som avses i 1 §.

I fondens bokföring skall de medel som utgörs

Gällande lydelse

6 §

Den andel som fonden har av medlen på statens centralbokförings samlingskonto och som inte behövs för den överföring som anges i 5 § skall lånas till staten för att täcka utgifter i statsbudgeten i enlighet med vad finansministeriet beslutar inom ramen för de lånefullmakter som riksdagen har beviljat.

På fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto och på medel som lånats till staten betalar staten en ränta, vars storlek statsrådet beslutar så att den allmänna räntenivån och räntan som uppbärs för premielån inom det pensionssystem som åsyftas i lagen om pension för arbetstagare (395/61) beaktas. Räntan skall årligen före utgången av februari i efterskott krediteras fonden.

Föreslagen lydelse

av arbetstagarnas pensionsavgifter behandlas så, att de kan särskiljas från de medel som utgörs av arbetsgivarnas pensionsavgifter samt statens pensionsfonds övriga medel. De medel som utgörs av arbetstagares pensionsavgifter får på det sätt som avses i 1 mom. överföras till statsverket till ett belopp motsvarande högst den andel som inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare används för utjämning av det genomsnittliga pensionsansvaret.

Statens pensionsfonds medel kan lånas ut till statens affärsverk på det sätt som finansministeriet bestämmer.

Den andel av fondens medel som inte överförs till statsverket kan placeras. Fondens medel skall placeras på ett betryggande sätt och så att de ger avkastning.

6 §

Den andel av fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto som inte används på ett i 5 § stadgat sätt, skall lånas till staten för täckande av utgifter i statsbudgeten i enlighet med vad finansministeriet beslutar inom ramen för de lånefullmakter som riksdagen beviljar.

På fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto och på medel som lånats till staten betalar staten en ränta vilken är densamma som den ränta som uppbärs för försäkringspremielån inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare. Den ränta som skall betalas på medlen på samlingskontot skall årligen före utgången av februari i efterskott krediteras fonden.

7 §

Fondens bokslut godkänns av direktionen och fastställs av finansministeriet.

7 a §

Om pensionsavgifterna inte betalas inom utsatt tid, uppbärs till fonden en årlig dröjsmålsränta om 16 procent. Pensionsavgifter och dröjsmålsräntor får indrivnas i den ordning som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utökningsväg (367/61).

7 b §

Arbetsgivare som avses i 4 § är skyldiga att

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

till statskontoret lämna alla de uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Statskontoret har rätt att i arbetsgivarnas böcker kontrollera att uppgifterna är korrekta. Försummar arbetsgivaren att lämna dessa uppgifter eller lämnar han dem senare än statskontoret har bestämt, kan pensionsavgiften indrivnas till högst dubbelt belopp.

Denna lag träder i kraft den
Lagen tillämpas på lön som utbetalas medan lagen är i kraft.

Genom denna lag upphävs statsrådets beslut av den 13 oktober 1988 om grunderna för statens affärsverks pensionsavgifter (867/88) och statsrådets beslut av den 14 juni 1990 om grunderna för pensionsavgifter för statens ämbetsverk och inrättningar (532/90).

Beträffande kommunernas skyldighet att från en viss tidpunkt och på ett visst sätt betala i 4 § 1 mom. avsedd arbetsgivares pensionsavgift stadgas särskilt genom förordning.

Har någon annanstans särskilt stadgats om arbetsgivares pensionsavgifts storlek eller att den skall betalas till statskontoret, betalas avgiften dock på det som stadgas i 4 § 1 mom. till statens pensionsfond.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 25 § lagen om statens affärsverk**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 25 § 2 mom. lagen den 10 juli 1987 om statens affärsverk (627/87), detta lagrum sådant
det lyder i lag av den 29 december 1989 (1373/89), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Pensioner samt övriga förmåner och ersättningar

För täckande av pensioner till de anställda samt sådana falmiljepensioner till de anställdas anhöriga som följer av anställningsförhållandet betalar affärsverken pensionsavgifter som krediteras statens pensionsfond, enligt grunder som fastställs av statsrådet. Övriga förmåner och ersättningar som anges i 1 mom. bekostas av affärsverket i enlighet med vad statsrådet bestämmer.

Beträffande pensionsavgifter som statens affärsverk betalar stadgas i lagen om statens pensionsfond (1372/89). Övriga i 1 mom. avsedda förmåner och ersättningar uppbärs hos affärsverket i enlighet med vad statsrådet bestämmer.

Denna lag träder i kraft den

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av 1 § lagen om pension för lantbruksföretagare**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om pension för lantbruksföretagare ändras så, att man höjer de minimigränser för brukningsenhetens storlek och lantbruksföretagarens arbetsinkomst som är en förutsättning för den obligatoriska pensionsförsäkringen.

Det föreslås att brukningsenhetens minimistorlek höjs från nuvarande två hektar jordbruksjord till fem hektar jordbruksjord. Samtidigt är det meningen att höja minimibeloppet för lantbruksföretagarnas arbetsinkomst så att beloppet på årsnivå motsvarar det minimibelopp för arbetsförtjänsten som är en förutsätt-

ning för tillämpning av lagen om pension för arbetstagare. Avsikten är att de företagare som till följd av lagändringen ställs utanför den obligatoriska pensionsförsäkringen skall få en frivillig försäkring utan särskild ansökan. Om företagaren så önskar kan denna frivilliga försäkring sägas upp med retroaktiv verkan räknat från tidpunkten när lagen trädde i kraft.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1994 och avses bli behandlad i samband med den. Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid ingången av 1994.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) gäller enligt de i lagen stadgade villkoren gårdsbruksidkare, fiskare och renskötare. Vid sidan av de egentliga företagarna omfattar lagen också sådana medlemmar i ett familjeföretag som uppfyller de i lagen stadgade villkoren vad gäller arbete och boende på gårdsbruksenheten samt släktskapsförhållande till företagaren. Lagen gäller också en lantbruksföretagares sambo som arbetar i företaget. Alla ovan nämnda personkategorier går i lagen under benämningen lantbruksföretagare.

Enligt 1 § 3 mom. 2 punkten lagen om pension för lantbruksföretagare gäller lagen inte lantbruksföretagare vars arbetsinkomst uppskattad enligt stadgandena i lagen inte motsvarar en årsinkomst på minst 500 mk. Detta belopp uppgår till 4 284 mk då det höjts till 1993 års nivå enligt det index som avses i 9 § (659/76) lagen om pension för arbetstagare.

Utöver den allmänna begränsningen beträff-

fande arbetsinkomstens belopp innehåller 1 § 2 mom. 1 punkten lagen om pension för lantbruksföretagare endast en särskild begränsning som gäller gårdsbruksidkare. Enligt detta stadgande förutsätter försäkrandet att gårdsbruk bedrivs på en brukningsenhet med minst två hektar jordbruksjord. Vid bedömningen av villkoren för försäkrandet beaktas åker och trädgård i sin helhet samt av den växtliga skogsmarken 1/10 i södra Finland, 1/15 i mellersta Finland och 1/20 i norra Finland.

En gårdsbruksidkare är skyldig att teckna försäkring enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL-försäkring), om villkoren gällande minimiarbetsinkomsten och brukningsenhetens minimiareal uppfylls. Fiskare och renskötare är skyldiga att teckna LFöPL-försäkring, om de uppfyller villkoret gällande minimiarbetsinkomsten. I fråga om medlemmar i ett familjeföretag förutsätter försäkringskyldigheten dessutom att det betalas lön till dem.

En lantbruksföretagare vars brukningsenhet

är mindre än den obligatoriska LFöPL-försäkringen förutsätter eller vars arbetsinkomst understiger den i lagen förutsatta minimiarbetsinkomsten kan teckna en frivillig LFöPL-försäkring med stöd av 11 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare. Sådana medlemmar i familjeföretag som inte uppbär lön kan teckna en frivillig LFöPL-försäkring med stöd av paragrafens 3 mom.

De minimigränser som hänför sig till brukningsenhetens areal och lantbruksföretagarens arbetsinkomst och som är en förutsättning för den obligatoriska LFöPL-försäkringen har varit i kraft i oförändrad form allt sedan lagen trädde i kraft, dvs. från och med den 1 januari 1970. Begränsningarna togs in i lagen eftersom man ansåg att de pensionslagarna som gäller företagare inte skulle gälla sådant förvärvsarbete i liten omfattning som saknar betydelse för tillväxten av företagarens pensionsskydd. Av praktiska orsaker gjordes den obligatoriska LFöPL-försäkringen beroende av framför allt brukningsenhetens areal. Att tillämpa enbart en viss hektargräs hade dock inte lett till ett tillfredsställande resultat i sådana fall där flera personer tillsammans odlar en liten lägenhet. Av den orsaken tog man i lagen även in ett stadgande om den enskilda företagarens minimiarbetsinkomst. Den pensionsskyddskommitté som beredde lagen om pension för lantbruksföretagare föreslog i sitt betänkande (kommittébetänkande 1967:B 2) att den nedre gränsen för den obligatoriska försäkringen skulle vara fyra hektar jordbruksjord (LFöPL-hektar), men regeringen föreslog i sitt lagförslag att två LFöPL-hektar skulle utgöra den nedre gränsen, vilket också godkändes i riksdagen.

När lagen om pension för lantbruksföretagare trädde i kraft gav en brukningsenhet av minimistorlek, dvs. en enhet med två LFöPL-hektar jordbruksjord, en arbetsinkomst på 1 000 mk per år (enligt index år 1970 när lagen trädde i kraft). Fördelad på två företagare gav detta en arbetsinkomst på 500 mk per år och företagare, dvs. exakt det belopp som stadgats som nedre gräns för den obligatoriska LFöPL-försäkringen. Medan lagen varit i kraft har den genomsnittliga lägenhetsarealen ökat. År 1971 var genomsnittsarealen för de LFöPL-försäkrades lägenheter 10,0 åkerhektar och 34,1 skogshektar, medan motsvarande siffror år 1992 var 17,9 åkerhektar och 45,8 skogshektar. År 1971 omfattade LFöPL-försäkringen 40 285

gårdsbruksenheter med en areal på två till fem LFöPL-hektar. År 1992 hade motsvarande siffra sjunkit till ca 8 500 gårdsbruksenheter. Företagare som odlar dessa små lägenheter bedriver i regel annan förvärvsverksamhet parallellt. När lantbruksföretagarnas pensionsanstalt senast år 1992 centraliserat genomförde ett övervakningsprojekt som gällde oförsäkrade företagare, kunde man konstatera att nästan alla lantbruksföretagare vilkas lägenhet understeg fem åkerhektar tjänade in arbetspensionsskydd genom förvärvsverksamhet utanför brukningsenheten. I fråga om personer som odlade lägenheter som understeg fem åkerhektar har den inkomst som i genomsnitt erhållits i lantbruksföretaget utgjort endast knappt en femtedel av den totala förvärvsinkomsten.

För att uppnå en inbesparing av statens finansieringsandel föreslås det att den nedre gränsen för den obligatoriska LFöPL-försäkringen höjs från nuvarande två LFöPL-hektar till fem LFöPL-hektar. För undvikande av inkonsekvens i lagen föreslås samtidigt att minimiarbetsinkomsten för den obligatoriska LFöPL-försäkringen höjs.

Sedan lagen trädde i kraft har grunderna för fastställandet av arbetsinkomsten ändrats väsentligt genom en lag som trädde i kraft den 1 juli 1990 (1312/89). Enligt de gällande stadgandena uppgår basarbetsinkomsten till sammanlagt 27 419 mk för de fem första åkerhektaren. Om två gårdsbruksidkare är försäkrade på brukningsenheten rör sig arbetsinkomsten i regel mellan 23 306 mk och 35 645 mk. Gårdsbruksidkarna kan själva bestämma åkerarbetsinkomsten inom nämnda gränser enligt de rådande omständigheterna. Om arbetsinkomsten delas jämnt mellan de försäkrade, blir arbetsinkomsten 11 653 — 17 822 mk per person.

Om man höjer minimiarbetsinkomsten inom den obligatoriska LFöPL-försäkringen i samma proportion som den som ingår i förslaget angående nedre gräns för försäkrandet, dvs. 2,5-faldigt, skulle detta innebära en minimiarbetsinkomst på 10 711 mk. För att arbetspensionslagstiftningen skall vara enhetlig föreslås det dock att minimiarbetsinkomsten höjs så att den motsvarar den minimiarbetsförtjänst som är en förutsättning för tillämpning av lagen om pension för arbetstagare och som angiven enligt 1993 års indexnivå är 12 838 mk. Någon konflikt uppstår inte mellan den föreslagna minimiarbetsinkomsten och den arbetsinkomst

som uppstår på en brukningsenhet av minimistorlek, eftersom den nu föreslagna arbetsinkomsten skulle komma att motsvara den arbetsinkomst som enligt de gällande stadgandena skulle kunna fastställas för de försäkrade utgående från en brukningsenhet av minimistorlek.

I fråga om gårdsbrukssidkare förutsätter den obligatoriska LFöPL-försäkringen att såväl villkoren gällande brukningsenhetens minimi-areal som villkoren gällande minimiarbetsinkomsten uppfylls. På de övriga lantbruksföretagare som avses i lagen skall däremot enligt förslaget fortfarande tillämpas endast den begränsning som avser minimiarbetsinkomsten.

En lantbruksföretagare vars brukningsenhet är mindre än den obligatoriska LFöPL-försäkringen förutsätter eller vars arbetsinkomst understiger den i lagen förutsatta minimiarbetsinkomsten kan enligt förslaget såsom tidigare teckna en frivillig LFöPL-försäkring med stöd av 11 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Social- och hälsovårdsministeriet fastställer villkoren för de frivilliga försäkringarna. Den sociala trygghet som en frivillig LFöPL-försäkring erbjuder är med undantag av vissa detaljer till sitt innehåll och sin omfattning likadan som den sociala tryggheten enligt den obligatoriska LFöPL-försäkringen. Den enda väsentliga avvikelsen är att den frivilliga försäkringen i motsats till den obligatoriska försäkringen inte omfattar grupplivförsäkringsskydd. Försäkringspremien för frivillig LFöPL-försäkring bestäms på samma sätt som premien för obligatorisk LFöPL-försäkring.

Till följd av ett stadgande i 11 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare kan frivillig LFöPL-försäkring inte beviljas retroaktivt. I fråga om en frivillig försäkring upphör den första försäkringsperioden vid utgången av det kalenderår under vilket försäkringsavtalet har ingåtts. Därefter är försäkringsperioden alltid ett kalenderår. Försäkringstagaren kan säga upp en frivillig försäkring genom att anmäla detta till försäkringsgivaren, dvs. lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, minst tre månader innan försäkringsperioden upphör.

Den föreslagna lagändringen innebär att omkring 12 000 försäkrade ställs utanför den obligatoriska LFöPL-försäkringen. Deras andel av hela försäkringsbeståndet är ca 7 %. Av de försäkrade som blir utanför den obligatoriska försäkringen är ca 200 fiskare och ca 400

renskötare. Förslaget innebär att den obligatoriska LFöPL-försäkringen upphör för ca 10 % av fiskarna och ca 20 % av rensköterna.

För att säkerställa att ingen ofrivilligt eller på grund av ovetskap ställs utanför arbetspensionsskyddet och för att försäkringsskyddet skall kunna fortgå utan avbrott, föreslås det att man i samband med lagändringen utan särskild ansökan omvandlar alla de obligatoriska LFöPL-försäkringar som lagändringen gäller till frivilliga försäkringar.

De försäkrade som pensionsanstalten i samband med lagändringen överför till den frivilliga LFöPL-försäkringen skall beredas möjlighet att ställa sig helt utanför LFöPL-försäkringen om de så önskar. Därför föreslås det att i ikraftträdelsestadgandet skall stadgas att lantbruksföretagarna har rätt att under loppet av sex månader räknat från det att lagen trädde i kraft meddela om de inte önskar frivillig LFöPL-försäkring. Om meddelandet inkommer inom sex månader, skall LFöPL-försäkringen avslutas räknat från det att lagen trädde i kraft. Efter utgången av sexmånadersperioden skall en frivillig LFöPL-försäkring enligt förslaget kunna sägas upp endast i enlighet med försäkringsvillkoren.

Det föreslås att alla de som berörs av lagändringen informeras personligen om att den obligatoriska LFöPL-försäkringen upphör och att den frivilliga försäkringen kan sägas upp. Eftersom LFöPL-försäkringen kvarstår innehållsmässigt oförändrad trots att försäkringsslaget ändras, behöver det enligt förslaget inte ges ett överklagbart beslut om att den obligatoriska försäkringen omvandlas till frivillig försäkring. Ett sådant beslut skall ges endast om den försäkrade åberopar att indragningen av den obligatoriska försäkringen har skett på felaktiga grunder.

2. Propositionens verkningar

2.1. Ekonomiska verkningar

Om den nedre gränsen för den obligatoriska LFöPL-försäkringen höjs på förslaget sätt innebär detta att försäkringspremieinkomsten enligt lagen om pension för lantbruksföretagare minskar omedelbart efter att lagen trätt i kraft, under det att lagändringen minskar pensionsutgifterna gradvis och endast på längre sikt.

Tabellen nedan visar hur statens andel av

kostnaderna enligt lagen om pension för lantbruksföretagare uppskattningsvis kommer att ändras till följd av lagändringen. I tabellen beaktas även de skötselkostnader som hänförs till verkställigheten av nämnda lag.

år	milj. mk
1994	+ 1
1995	+ 2
2000	— 2
2010	—10

Ändringarna i statens kostnadsandel har beräknats utgående ifrån att två tredjedelar av de lantbruksföretagare vilkas obligatoriska LFöPL-försäkring upphör till följd av lagändringen fortsätter sin försäkring i frivillig form under 1994. Därefter antas en tredjedel fortsätta sin försäkring.

På det hela taget antas statens kostnader dock minska redan från och med 1994, om man beaktar den regeringsproposition med förslag till ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare och 5 § lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen som ansluter sig till föreliggande proposition. I nämnda proposition föreslås det att i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/81) görs ändringar angående minimiareal och minimiårsarbetsinkomst motsvarande de ändringar som föreslås i lagen om pension för lantbruksföretagare. Till följd av dessa ändringar antas att statens andel av kostnaderna enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare ändras på följande sätt:

år	milj. mk
1994	—4
1995	—5
2000	—5
2010	—2

Statens finansieringsandel på basis av lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen (118/91) minskar dessutom med anledning av ändring gällande LFöPL-försäkringens minimigränser med ca 2 milj. mk per år, varvid nettoinsparingen i fråga om statens andel beräknas uppgå till ca 5 milj. mk år 1994. År 2010 beräknas nettoinsparingen gällande statens andel stiga till drygt 10 milj. mk.

På längre sikt leder lagändringen också till

minskade administrativa kostnader. Denna besparing beror på att övervakningen av oförsäkrade lantbruksföretagare underlättas i och med att de små gårdsbruksenheterna stannar utanför den obligatoriska LFöPL-försäkringen.

Propositionen ansluter sig till statsrådets principbeslut av den 14 oktober 1992, enligt vilket man i syfte att förbättra balansen i statsekonomi avser att minska bl.a. statens finansieringsandel för lantbruksföretagarnas pensions-, olycksfallsförsäkrings- och sjukförsäkringsutgifter med sammanlagt 25 milj. mk år 1994 och 50 milj. mk år 1995. Ovan nämnda principbeslut har beaktats i den lantbruksinkomststoppörelse för prissättningsåret 1993/1994 om vilken statsrådet och lantbruksproducenternas centralorganisationer har kommit överens i februari 1993 på basis av förhandlingar i enlighet med lantbruksinkomstlagen (736/89). I protokollet från dessa förhandlingar har antecknats att statens finansieringsandel för lantbruksföretagarnas pensions-, olycksfalls- och sjukförsäkringsutgifter under åren 1994 och 1995 föreslås bli minskade genom bl.a. en höjning av den nedre gränsen för den obligatoriska LFöPL-försäkringen från två LFöPL-hektar till fem LFöPL-hektar.

2.2. Andra verkningar

Lantbruksföretagarens rätt till vissa förmåner är kopplad till en gällande LFöPL-försäkring ovan i denna proposition nämndes rätten till grupplivförsäkringsskydd.

Lantbruksföretagaren är i regel berättigad till avbytarservice med stöd av lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare (2/85) endast på det villkoret att han har en gällande LFöPL-försäkring. Likaså är lantbruksföretagarens rätt till dagpenning med stöd av lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen kopplad till en gällande LFöPL-försäkring. Försäkringen kan vara antingen obligatorisk eller frivillig. Vidare kan studiepenning med stöd av statsrådets beslut om studiepenning för lantbruksföretagare (44/92) beviljas enbart sådana försäkrade som omfattas av obligatorisk försäkring i enlighet med 1 § lagen om pension för lantbruksföretagare.

De lantbruksföretagare som med anledning av den ovan föreslagna lagändringen stannar utanför den obligatoriska LFöPL-försäkringen

och som inte heller tecknar frivillig LFöPL-försäkring, omfattas sålunda varken av rätten till avbytarservice eller av dagpenningskydd för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen. Även om lantbruksföretagaren tecknar frivillig LFöPL-försäkring har han inte rätt till grupplivförsäkring och studiepenning. Avsikten är att företagarna skall informeras också om dessa verkningar samtidigt som pensionsanstalten meddelar att den obligatoriska försäkringen upphör och att företagarna har möjlighet att säga upp den frivilliga försäkringen.

I skattehänseende har det ingen väsentlig betydelse att en obligatorisk LFöPL-försäkring ändras till en frivillig försäkring. Den skattemässiga behandlingen av förmåner som betalas med stöd av en frivillig försäkring är densamma som i fråga om förmåner baserade på obligatorisk försäkring. Lantbruksföretagaren har i regel rätt att dra av försäkringspremierna för en frivillig försäkring från sin nettoinkomst med stöd av inkomstskattelagen (1535/92).

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Vid beredningen har centralorganisationen Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, pensionskyddscentralen och lantbrukföretagarnas pensionsanstalt hörts.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Samtidigt med denna proposition har regeringen förelagt riksdagen en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare och 5 § lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen. Propositionerna bildar en helhet med åtgärder i syfte att minska statens utgifter för finansieringen av lantbruksföretagarnas socialförsäkringssystem. De ändringar som i denna

proposition föreslås i fråga om de nedre gränser för årsarbetsinkomsten och brukningsenhetsens areal som skall tillämpas inom lantbruksföretagarnas pensionssystem skall enligt förslaget genomföras också inom lantbruksföretagarnas olycksfallsförsäkringssystem.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

Enligt förslaget skall en försäkring som upphör när lagen träder i kraft fortgå på åtgärd av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt i form av en frivillig försäkring, ifall lantbruksföretagaren inte senast den 30 juni 1994 meddelar pensionsanstalten att han inte önskar fortsätta sin försäkring. Härvid upphör försäkringsskyddet när lagen träder i kraft.

6. Lagstiftningsordning

Lagförslaget har inte sådan försvagande inverkan på det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet att skulle vara nödvändigt att tillämpa 66 § 7 mom. riksdagsordningen, enligt vilket ett lagförslag kan lämnas vilande. Alla de obligatoriska pensionsförsäkringar som upphör när lagen träder i kraft omvandlas utan särskild ansökan till frivilliga pensionsförsäkringar som till sitt innehåll motsvarar de obligatoriska försäkringarna. Inom den obligatoriska grupplivförsäkringen betraktas en lantbruksföretagare som förmånslåtare upp till tre år efter det att den obligatoriska LFöPL-försäkringen har upphört, ifall han inte före utgången av denna period på basis av ett arbets- eller tjänsteförhållande anses tillhöra ett till detta förhållande anslutet grupplivförsäkringsskydd med motsvarande innehåll.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § 2 mom. 1 punkten och 3 mom. 2 punkten lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69),

dessas lagrum sådana de lyder, 1 § 2 mom. 1 punkten i lag av den 23 december 1970 (830/70) och 3 mom. 2 punkten i lag av den 28 juni 1993 (563/93), som följer:

1 §

Med lantbruksföretagare avses

1) gårdsbrukssidkare som för egen eller gemensam räkning bedriver gårdsbruk på en brukningsenhet med minst fem hektar jordbruksjord och själv deltar i arbetet;

Denna lag gäller dock inte

2) lantbruksföretagare vars årliga arbetsinkomst enligt 8 och 8 a—8 h §§ uppskattad enligt nämnda paragrafer inte motsvarar minst det belopp som stadgas i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare multiplicerat med tolv;

Denna lag träder i kraft den
1994.

En försäkring som gäller minimipensionskydd enligt 1 § lagen om pension för lantbruksföretagare och som upphör när denna lag träder i kraft fortgår i form av en försäkring som avses i 11 § 2 mom. i nämnda lag från och med den dag denna lag träder i kraft. Försäringen anses dock upphöra när lagen träder i kraft, om lantbruksföretagaren meddelar lantbruksföretagarnas pensionsanstalt om upphörandet senast den 30 juni 1994.

Helsingfors den 1 oktober 1993

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § 2 mom. 1 punkten och 3 mom. 2 punkten lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69),

dess lagrum sådana de lyder, 1 § 2 mom. 1 punkten i lag av den 23 december 1970 (830/70) och 3 mom. 2 punkten i lag av den 28 juni 1993 (563/93), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Med lantbruksföretagare avses

1) idkare av gårdsbruk, som för egen eller gemensam räkning bedriver gårdsbruk på brukningsenhet med minst två hektar jordbruksjord och själv deltar i arbete;

1) *gårdsbruksidkare* som för egen eller gemensam räkning bedriver gårdsbruk på *en* brukningsenhet med minst *fem* hektar jordbruksjord och själv deltar i arbetet;

Denna lag gäller dock inte

2) lantbruksföretagare vars arbetsinkomst enligt 8 och 8 a — 8 h §§ uppskattad enligt nämnda paragrafer inte motsvarar en årsinkomst av minst 500 mark,

2) lantbruksföretagare vars *årliga* arbetsinkomst enligt 8 och 8 a—8 h §§ uppskattad enligt nämnda paragrafer inte motsvarar minst *det belopp som stadgas i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare multiplicerat med tolv*;

Denna lag träder i kraft den
1994.

En försäkring som gäller minimipensionsskydd enligt 1 § lagen om pension för lantbruksföretagare och som upphör när denna lag träder i kraft fortlöper i form av en försäkring som avses i 11 § 2 mom. i nämnda lag från och med den dag denna lag träder i kraft. Försäkringen anses dock upphöra när lagen träder i kraft, om lantbruksföretagaren meddelar lantbruksföretagarnas pensionsanstalt om upphörandet senast den 30 juni 1994.